СВОБОДА — SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК — UKRAINIAN DAILY

РІК LII. Ч. 217. НЮ ЙОРК і ДЖЕРЗІ СИТІ, вівторок, 7-го листопаду 1944. No. 217. NEW YORK and JERSEY CITY, Tuesday, November 7, 1944. VOL. LII

ТРИ ЦЕНТИ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ ПЯТЬ ЦЕНТІВ ЗА ГРАНИЦЕЮ ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВ АМЕРИКИ Тел. „Свободи": BErgen 4-0237. — Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1016 4-0807 THREE CENTS IN THE UNITED STATES OF AMERICA FIVE CENTS ELSEWHERE

ЗАПРОШУЮТЬ ПРЕЗ. РУЗВЕЛТА ВІДВІДАТИ ВИЗВОЛЕНУ ФРАНЦІЮ

ВАШИНҐТОН. — На підставі опінії урядових кол можна прийти до висновку, що президент Рузвелт в недалекій будуччині поїде до Франції і там стрінеться з премієром Чорчилем Секретар стейту Кордел Гол оприлюднив ноту французького дипльоматичного посла Анрі Опенота, в якій „Джордж Бідо, міністер закордонних відносин уповажнив мене подати до Вашого відома, що тимчасовий уряд Франції, у відчуттю вдячности цілого французького народу . . . почувавсяб вдячним, колиб міг повитати президента Рузвелта у визволенім Парижу". Тимчасовий уряд чувсяб спеціяльно щасливим, колиб Ви, Пане Секретарю, товаришили йому в дорозі . . ."

З огляду, що ще 9. жовтня анґлійський премієр Чорчил висловив надію, що незабаром відбудеться стріча „Великої Трійці", є здоґад, що така стріча відбудеться в Лондоні і при цій нагоді президент Рузвелт відвідає Париж.

ПЕРЕДБАЧУВАННЯ ВИСЛІДУ ПРЕЗИДЕНТСЬКИХ ВИБОРІВ.

ВАШИНҐТОН. — Оба кандидати більших партій на президента Злучених Держав покінчили свою передвиборчу аґітацію, а їх останній апель, щоб виборці йшли масово до голосування, є вже лише патріотичною маніфестацією. У суботу 5. листопаду президент Рузвелт виголосив свою останню промову в приявности 45,000 осіб у бальовім Парку. У промові сказав, що ще ніколи за його життя кандидат противної партії не вживав „такого перекручування фактів і вивертання правди, як при цих виборах".

Ґуб. Дюї у своїй промові в Медисон Сквер Ґарден в Ню Йорку в суботу перед 22,000 слухачів обвинувачував президента в непотрібнім продовжуванню війни і назвав такий крок „нездарністю". Війна продовжується — на думку Дюїя, оперту на вислoвах військових знавців, — тому, що американський уряд оприлюднив пляни секретаря скарбу Морґентава в справі трактування повоєнної Німеччини, а це викликало завзятий опір німців.

Опінія, висловлена 56 письменниками й ґазетярами про вислід виборів, така, що през. Рузвелт має запевнених 176 електоральних голосів, а 156 можливих, разом може дістати 332 голоси. Ґуб. Дюї має запевнених 147 електоральних голосів, а 52 можливих, разом 199 голосів.

КАНАДІЙСЬКИЙ МІНІСТЕР ВІЙНИ ПРОТИ ПРИМУСОВОЇ СЛУЖБИ.

ОТАВА (Канада). — Новоіменований канадійський міністер війни ґен. Андрій МакНотон заговорив в заґадочний спосіб про сподіваний кінець війни. Він каже між ін.: „Числа, про посилення вказують, що ми певно можемо рахувати на якийсь скорий час, але небезпека положення стає поважною". Обговорюючи різницю в поглядах на введення примусової військової служби, міністер заявив, що „наша найкраща надія лежить в традиційній нашій системі добровільної служби".

АМЕРИКА СКЛИЧЕ КОНФЕРЕНЦІЇ В СПРАВІ ЗАГРАНИЧНОЇ ТОРГОВЛІ.

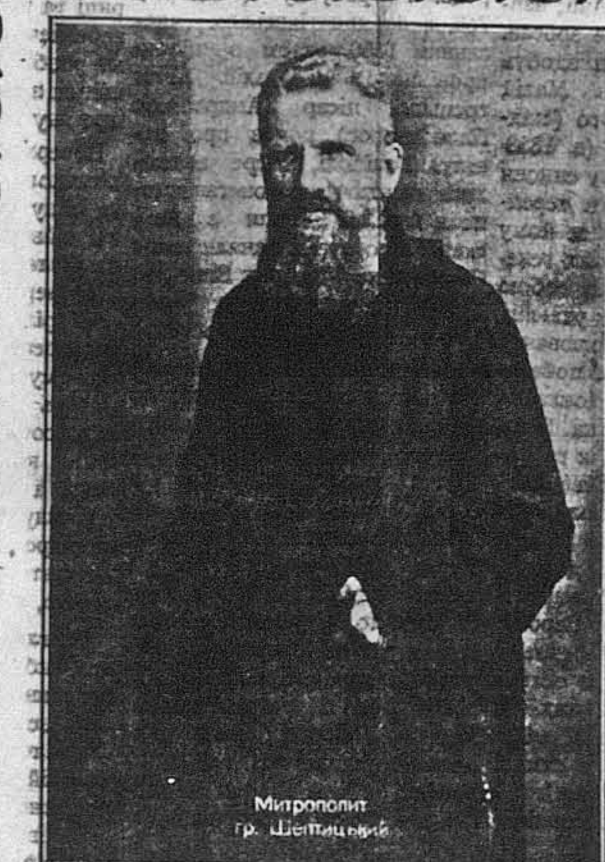
ВАШИНҐТОН. — Департамент тогрівлі обговорює можливість скликання міжнародніх конференцій для складення американської політики в справі закордонної торговлі. Йде в першу чергу про зниження мита на заграничні продукти, а крім цього повоєнні відносини вимагають створення якогось світового центра для виміни воєнних продуктів, які надаються для цивільного вжитку.

ВЕНЕРИЧНІ НЕДУГИ ПРИЧИНОЮ ЗМЕНШЕННЯ ВОЄННОЇ ПРОДУКЦІЇ.

ФІЛЯДЕЛЬФІЯ. — Бувший окружний директор аґенції федеральних робіт Ґалаґер виявив, що не страйки є загрозою для воєнної продукції, а венеричні недуги, які розповсюднюються між робітниками і не дають їм правильно працювати. „Це знають лише лікарі" — сказав Ґалаґер при відкриттю нового шпиталю — „а пересічна публика не догадується причини частих занедужань між робітниками".

КИТАЙСЬКИЙ ПРЕЗИДЕНТ НАДІЄТЬСЯ ПРИЯЗНИ З АМЕРИКОЮ.

НЮ ЙОРК. — Директор Асошіейтед Прес Кент Купер дістав телеґраму від начального ґенерала китайської республики Чіянґ-Кай-шека з висловами подяки за підтримання його становища при відкликанню американського ґенерала Стилвела. При цім сказав, що „вигляди на успішну і тісну співпрацю на полі військовім, економічнім і політичнім знамениті".

Митрополит гр. Шептицький

Вісти з Москви про смерть митрополита А. Шептицького

Різні американські пресові аґенції подали короткі звідомлення про те, що у Львові помер Митрополит Андрій Шептицький в 79-тім році життя. Подано їх на підставі звідомлення советської пресової аґенції Тасс. Поминаючи різні неточности, що подані в тих новинках, виходилоб з того, що подає Асошіейтед Прес, що Митрополит помер 4. листопаду. Знов Релігійна Новинкарська Служба подає, що похорон плянується на день 5. листопаду в катедрі Св. Юра у Львові. З того виходилоб, що Митрополита похоронено минулої неділі. Асошіейтед Прес ще подала, що „Йосиф Сліпий став виконуючим обовязки Митрополита". Це певно мова про архіепископа Йосифа Сліпого, щодо якого особи вже давно ходили вісти, що має стати наступником Митрополита Андрія Шептицького.

Південно-американські републики негодують проти легковаження їх у летунській міжнародній раді

ШІКАҐО. — Делеґати південно-американських републик, які беруть участь в нарадах конференції про повітреплавство, негодують на плян Злучених Держав щодо складу пропонованої тимчасової міжнародної авіяційної ради. Пропонована рада малаб бути складена з 15 членів, отже 19 південно-американських републик не малиб належного заступництва лише тому, що вони малі — як твердить делеґат републики Куби, Луїс Мачало. Він каже, що це бувби крок, який дав би притоку на будуче легковажити малі держави в міжнародніх зносинах. Щоб запобігти преценедсови на будуче, Мачало зголосив свій плян, який має підтримку південно-американських републик.

Швайцарці обурені на совети

БЕРН. — Заява советського комісаря зарганичних справ Вячеслава Молотова, що Швайцарія допускається фашистівських практик та все ворогувала зо советським союзом, викликала горяче обурення в цілій швайцарській публичній опінії й швайцарській пресі. Швайцарський уряд збирається дати офіціяльну відповідь на цей закид. Відповідь буде дана після зборів Федеральної Ради Швайцарії, що зібралася в понеділок.

Преса підносить з притиском, що Швайцарія все держалася строго невтральної політики; вона добачує в заяві Молотова політичну загрозу та удар по цвайцарському праві самоозначення.

ГІМЛЕР ОБІЦЮЄ, ЩО НІМЦІ ЩЕ ВЕРНУТЬСЯ ДО РОСІЇ

Лондонське радіо подає, що в Лондоні чути було радіову промову начальника Ґестапа, Гайнріха Гімлера, до бувших німецьких кольоністів у Росії. В цій промові Гімлер обіцяв німцям, що „скорше чи пізніше" німецька армія знову піде поза границі Райху та добуде назад території, яких потреба для великої німецької імперії.

Гімлер додав, що це треба підчеркнути в даний мент, коли не все для німців іде якслід.

НЕМА МІСЦЯ НА МИРОВІЙ КОНФЕРЕНЦІЇ ДЛЯ НЕВТРАЛЬНИХ ДЕРЖАВ

ЛОНДОН. — У відповідь на домагання еспанських ґазет, аби Аліянти признали Еспанії місце на мирових переговорах по закінченню цеї війни, заявив лорд Ванситарт у розмові з ґазетярами, що на мировій конференції не буде місця для невтральних держав.

Лорд Ванситарт є головним британським речником „твердого мира" для Німеччини.

АМЕРИКАНЦІ БОМБАРДУЮТЬ СИНҐАПОР

ВАШИНҐТОН. — Американські літаки повели далі офензиву проти японських баз. Передусім „суперфортеці" збомбардували фльотну базу в Синґапорі, котра від часу забрання її японцями від британців була вільна від атак. Американські бомбовики прилетіли з Індії та розбили доки, варстати до направок та інші подібні воєнні інталяції, як також кораблі, що стояли тоді при причалах.

Інші відділи бомбовиків били по рафінеріях авіяційної ґазоліни в Панґкалані Брандані, на північному побережжю острова Суматри.

Ні один літак не пропав у цих операціях.

БЕРУТЬ У КЛІЩІ ЯПОНЦІВ НА ЛЕЙТЕ.

ГОЛОВНА АМЕРИКАНСЬКА КВАТИРА НА ФИЛИПИНАХ. — Війська Американської Двацять Четвертої Дивізії заняли Пинамопоан, стратеґічно важне місто на острові Лейте, і негайно звернули свої сили на облогу Ормока, котре вже острілювала далекосягла американська артилерія. Цілий сектор Ормоки беруть тепер американські війська в огонь з двох боків. З добуттям Ормоки буде зломаний опір японців на всему острові Лейте.

ПОВАЖНІ АЛІЯНТСЬКІ УСПІХИ В ГОЛЯНДІЇ.

ПАРИЖ. — Завдяки успіхам кількох останніх днів аліянтські війська в Голяндії займають 50 миль довгу лінію здовж ріки Мези, від Гертоґенбоша до Північного моря. Остров Вальхерен майже очищений з ворожих військ. На схід від нього британці заняли Ґертруденберґ та острілюють Мердійк.

Американські й британські війська поробили теж поважні поступи здовж голяндсько-німецької границі.

НІМЦІ БОРОНЯТЬ ДО ОСТАННЬОГО ДОСТУПУ ДО КЕЛЬНА.

Німецькі війська ставлять завзятий опір американцям коло села Шмідта на дорозі до Кельну. Німці видно дістали приказ держати цю позицію за всяку ціну. Не дивлячися на те, що зо села просто ніщо не осталося, німці ще далі в ньому держаться, як також на вищій позиції на полудне від села.

Американські вояки говорять про цей бій, що йде в глибокому болоті, як найзавзятіший бій від бою за Сан Льо в Нормандії. Не дивлячися одначе на ворожий спротив, американці роблять постійний, хоча повільний поступ й бій повертається рішучо в користь американців.

ВАЖКІ ВТРАТИ БРИТІЙЦІВ КОЛО ВАЛЬХЕРЕН.

ЛОНДОН. — Британська адміраліція подає, що атака британських збройних сил з моря й суходолом на німецькі позиції на голяндському острові Вальхерені була получена з важкими втратами. З 25 кораблів, що брали участь в операціях минулої середи, німецька артилерія захопила або ушкодила 20.

ЧЕРВОНА АРМІЯ БОМБАРДУЄ БУДАПЕШТ.

ЛОНДОН. — За донесеннями мадярського радія, мадярська столиця Будапешт находиться тепер уся під важким обстрілом советської артилерії. Війська червоної армії находяться несповна пять миль від Будапешту. Вона вже заняла підстоличну місцевість Андраші та місто Такшонь, на полудне від Будапешту.

Румунські й деякі мадярські донесення кажуть, що російські війська вже добилися на вулиці Будапешту; російські комунікати цих донесень не потверджують. Вони кажуть, що війська ґенерала Малиновського забрали у боях між ріками Дунаєм і Тисою в полон 3,000 німців і мадярів.

ГРОМАДЯНСЬКА ВІЙНА В БУДАПЕШТІ.

За румунськими донесеннями, в Будапешті панує горячковий рух. Мадяри й німці концентрують свої сили в Буді, на західному березі Дунаю.

Так зване „вільне мадярське радіо" подає, що в Будапешті повстали проти мадярського уряду мадярські робітники. Найлютіший бій розвинувся за посідання острова на ріці, на котрому є будешештенська радіова стація. Останні комунікати тої стації були подані в німецькій мові, з чого робиться загально висновок, що стацію заняли від мадярів німці.

До Стокгольму прийшла вістка, досі з інших жерел не потверджена, що в суботу висаджено міст св. Марґарети, що лучить Буду з Пештом.

Червона армія видно робить завзяті зусилля, аби добути Будапешт перед вівторком, на котрий припадає 27. річниця большевицької революції.

НОВА ІТАЛІЙСЬКА АРМІЯ.

РИМ. — Офіціяльно потверджено вістку, що нова італійська армія незадовго буде виправлена на воєнний фронт. Вона займе позицію попри Пяту й Восьму Армію. За заявою італійського премієра Бономія, нова італійська армія буде складатися принаймні з 6 дивізій.

"SVOBODA" (Ukrainian Daily)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays, Mondays and holidays by the Ukrainian National Association, Inc., at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.
Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.
Classified Advertising Department, 595 — 7th Ave., New York 18, N. Y. BRyant 9-0582
Адреса: "SVOBODA," P. O. Box 346, JERSEY CITY, N. J.

Митрополит А. Шептицький

Замовкла навіки Людина, якої слова і діла були для українського народу впродовж останніх десятиліть такими вимовними щодо християнської моралі, залізного приковання до своєї Церкви та цілковитої відданости службі ідеалам українського народу, що цього не відчути й не оцінити — прямо неможливо навіть ворогови Христової Церкви і незалежної України, а не то українському народови. Замовкла отсе Людина, яка по всі часи остане у вдячній памяти українського народу за те, що те місце, де Вона жила, стало через Її поведення для цілого народу символом ідейности і характерности, благородности і посвяти, радостей і терпінь.

Високий Достойник з Юра ще за Австрії, в Галицькім Соймі, говорив розважне слово полякам, обстоюючи з Українським Соймовим Клюбом права українського народу. Він теж обороняв ті права, зокрема справу українського університету, в віденській Палаті Панів, якої був членом.

Гідно й достойно витерпів Митрополит російсько-царське заслання в часі першої світової війни, яке то заслання покрило ганьбою російський уряд перед очима цілого поступового світу.

Знов відроджену українську державу, в Києві й Львові, пішов Митрополит обороняти як політичний іміґрант, не маючи довго змоги вернути до Львова через польську окупантську владу. Стукав тоді Митрополит з меморіялами до можних світа в Римі, Парижі, як і в — Вашинґтоні. А вернувши був свідком, і учасником масового українського протесту перед Юром проти рішення Аліянтів прилучити Галичину до Польщі, в березні 1923 року. За пастирські листи, що потішали український нарід і клеймили варварські вчинки польської влади, як от славну „пацифікацію", був ганьблений польською пресою і польськими послами у варшавськім соймі. В тому самому часі гамував теж пристрасти, що доводили до розколу українське громадянство, особливо, коли ішло про душу і життя української молоді, втягненої в вир революційної боротьби.

Опинившись потім під німецькою окупацією, а зараз потім під совєтською, а потім знов під німецькою, а при останку знов під совєтською, Митрополит переживав нові страшні удари, що спадали на український нарід і церкву. Не багато ми про це знаємо, але й з того, що знаємо, можна сказати, що це було чисте пекло на землі. А яким воно є для українського народу при самій смерти Митрополита, пізнати найвимовніше по тім, що в тому дні, в якому надійшла з Москви відомість про Його смерть, звідомляють з Лондону, що совєтська влада далі переводить на „визволених" західно-українських землях нові масові арешти української людности, та що вже арештовано в самій Галичині 20,000 українців, запідозрених у „співпраці з німцями", та що тисячі вже вивезено на Сибір. А що совєтська влада, як звідомляють з Лондону, рішила тим разом пристосувати до українців „якнайгостріші методи", то можна собі уявити, що то тепер діється на тих нещасних „визволених" західно-українських землях.

Та нам здається, що в таких хвилинах смерть Митрополита, смерть Патріота і Мученика, зробить і по смерти велику прислугу українській нації. Вона додасть їй сили у терпіннях. Вона скріпить віру в остаточну перемогу правди, якою жив і в якій певно й помер — Митрополит Андрій Шептицький.

ЯК ТУРКИ ОПАНУВАЛИ ДАРДАНЕЛІ

З нагоди примусової згоди Туреччини дозволити аліянтським кораблям переплисти пролив Дарданелі, який відділяє Азію від Европи і є цілковито в турецькім посіданню, варта згадати, як прийшли в посідання Дарданелів теперішні його володарі, тобто турки.

У книжці князя Дмитра Кантеміра „Історія Турецької Імперії" переказано зовсім інтересно заняття Дарданелів за часів другого турецького імператора Орхана. Пише Кантемір про це так:

„Цісар Орхан не вдоволився своїми перемогами в Азії; навпаки, його амбіція ще зросла. Отже, скоро лише він здобув провінцію Бітинію в Малій Азії від царгородського (східне римського) цісаря (в 1338 р.), він доручив свому синови Соліманови спробувати перейти до Европи, додавши йому до помочи найславніших ґенералів. Соліман узяв із собою 80 вибраних людей, удаючи, що йде з ними на полювання в околиці Айдінґік на побережу Азії. Він хотів докладно прослідити це побережа. В тодішнім часі розпорядок царгородського цісаря, потверджений християнськими володарями Европи, забороняв під карою смерти переправу лодкою з Европи до Азії, а туркам перепливати з Азії до Европи. Щоби обійти цю небезпеку, Соліман побудував два сплави на карках волів, звязаних по парі зі собою ланцюгом міхурів і на один сплав сів самий. Це була місячна погідна ніч і переправа вдалася справніше, ніж Соліман надіявся. Він виправився із села на азійськім березі і прибув до замку по европейськім боці. Коли примістив безпечно своїх людей, Соліман казав зловити одного селянина, котрий вк[...] йому підземний вхід до у[...] свого міста. Напавши ніччю несподівано на мешканців, котрі ніколи наїзду не сподівалися, легко їх переміг. Однак поступив з ними дуже лагідно, навіть обіцяв їм подарунки, коли вони переведуть на азійський бік кораблі, які стояли у пристанях Баляїр і Ахіляман. Полонені мешканці так зробили і в кількох годинах переправили на кораблях з Азії до Европи яких 3,000 турків. Ранком заняв Соліман замок Гіясобонія, полишив там сильну залогу і припаси. Над залогою поставив комендантом Ахебеґа, від котрого опісля ціла околиця дістала назву Ахеобазіс.

Одначе город Ґаліполі, що лежить по европейськім боці, спинив дальший похід Солімана, Губернатор Каляконіяс зібрав тільки ґрецької молоді, кільки лише міг, і заступив Соліманови дорогу. Бій тривав довго і його вислід був непевний. Але турки, сильніші числом і відвагою, вкінці перемогли і приневолили греків схоронитися за мурами міста. Соліман не хотів тратити своїх людей, тому рішився взяти місто облогою і голодом. Він прикликав залоги із замків, які вже були в його власти і обляг місто. Вичерпані довгою облогою і голодом греки вкінці віддалися в році турецького рахунку (Геджіри) 760, а за християнським численням 1359. разом з цілою провінцією Харіполіс. Коли грецький цісар (Андронікос Палеольоґос) почув про заняття Ґаліполі, котре вважалося за ключ до Константинополя й цілої Европи з Азії, сказав, що турки заняли лише Свинюшник і Цебрик Вина, бо так можна перекласти назви деяких занятих місцевостей.

Наступного року султан Орхан вислав ще другу армію до Европи під проводом свого другого сина, Мурада. Оба браття злучили свої сили і в такий спосіб Соліман заняв міста Мальґара й Ірсалям, а Мурад заняв замок Епібатос, десять годин дороги від Константинополя. Опісля обляг Мурад місто Хорлю або Тирільос, положене між Константинополем і Адріянополем. Мешканці міста не лише відмовилися піддатися, але ще й почали робити випади на турків, завдаючи їм тисячні втрати. Серед тих випадів вони й самі тратили людей, доки не вигинули всі до одного від переможного числа ворогів. З пімсти за цей опір Мурад наказав збурити місто і зрівнати його [з] землею так, що тепер там ледви остався якийсь знак. Внаслідок такої жорстокости Мурада мешканці міста Пірґос, положеного між Адріянополем і Хорлю, вивтікали з міста і лишили порожні будинки наїзникови. Після таких перемог Мурад повернувся до Азії, а в Европі оставив свого брата Солімана".

Після здобуття Дарданелів і півострова Ґаліполі турецька навала розлилася по Балканськім півострові і розпочала систематичне завоювання тодішньої Европи. Там держаться і досі.

Тепер важне питання: А як буде далі?

Проф. Микола Чубатий.

ІСТОРИЧНІ ШЛЯХИ ПОНЕВОЛЮВАННЯ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДУ

I.

Чому в Европі вічно неспокійно?

Чому в Европі вічно неспокійно, чому там постійно вибухають конфлікти? Таке питання ставить нераз американець людині з Европи. Прямо важко вдуматися тому, що вродився та виріс тут за морем, чого властиво Европа що кількадесять літ стає в огні. Томи цілі, ба не томи, а стоси книжок описують тут в Америці та продумують ради як забезпечити вічний мир. Думки розбіжні, як звичайно, і не видиш з них самої істоти річи, про яку йде.

Поверховний обсерватор політичного життя спихає вину на одну особу — 25 літ тому на кайзера, а тепер виключно на Гітлера; а показується, що й кайзер і Гітлер не багато від себе різняться, коли іде про поширення Німеччини коштом сусідних народів. Отже мабуть таки заважує тут не так особа з більшими чи меншими кримінальними інстинктами, а йде про якусь глибшу причину, про якийсь напрямок міжнародного хижацтва, репрезентованого раз одною особою, а іншим разом другою.

Розглядаючи причини воєнних вибухів в Европі слід безсторонно ствердити, що Німеччина не була завжди одиноким джерелом міжнародних експльозій в Европі. Істнує ще й поважне друге джерело таких вибухів, а є ним Росія. І тут теж байдуже, чи Росією кермує Петро Великий, Катерина II., Микола II., чи Йосиф Сталін. Різниці немає ніякої; Росія як і Німеччина теж хоче поширюватися, завойовуючи сусідні народи, а через це стає причиною неспокоїв в Европі. Теж слід памятати, що теперішню світову війну викликав союз Німеччини та Росії. Якби Росія не була згодилась на такий союз, то можливо й тої війни не булоб.

Одна й друга держава є отже завойовницька, або, як кажемо, імперіялістична, що побоями прямує до величи та потуги. Щось подібне як у світі звіриннім. Одна звірина спокійна та вдоволена сама собою, не атакує других, тому і живиться звичайно ростинами. Друга атакує окруження і живиться мясом другої звірини. Вона мусить атакувати, має кровожадні інстинкти, вона все воює зі сусідами, щоб добути собі на корм.

Таке саме є з народами. Є народи завойовницькі, імперіялістичні й є народи спокійні. Перші викликують війни, другі стають жертвою їх нападу. Немає сумніву, що Німеччина та Росія це не одинокі завойовницькі народи в Европі. Їх є більше. Тільки інші є слабші тай не мають змоги доводити до таких великих міжнародних вибухів, як тамті силачі. Наприклад, подібні завойовницькі нахили має польський нарід. Він теж не вдоволяється своєю територією, але напирає на всі сторони та поширяється, куди є змога. Найлекше ще йому поширюватися на територію білоруського та українського народу і він туди прямує.

Були часи, коли Польща була сильна та була таким самим грізним завойовником як Росія чи Німеччина. В 16-тім та на початку 17-го століття Польща дійшла аж за Дніпро, війська польські раз дійшли аж до Москви та посадили на Кремлі, на нинішнім троні Йосифа Сталіна, польського королевича. Але ті часи безповоротно минули. Польща ослабла, стала середним народом, що ще хотів би захопити якусьтам земельку Білоруси, якийсь кавалок України, бо на більше вже не має сили. За той час виросли такі великани як Росія та Німеччина і в порівнанні з ними Польща стала слабою та неспосібною звоювати більшого звіра та його зїсти. Імперіялізм є отже причиною неспокоїв в Европі. Вони є і будуть причиною міжнародних вибухів так довго, доки такому великанови завойовникови не обітне хтось сильніший пазурів, не ослабить його; Це найпевніша запорука тривалого мира. Може бути тривалий мир на якийсь час і в другий спосіб, коли завойовникови віддасться другі народи на зїдження, що може статися тільки на руїнах всякої міжнародної етики.

Широкі горизонти завойовників та вузкі їх жертв.

В природі кровожадна звірина є помислова та хитра. Вона уміє укладати широкі пляни та обставини, серед яких виконує свій напад на смирного сусіда. Хижацька звірина вміє нераз і причаїтися, і вдавати смирну, щоб в даний момент, добре обібраний, скочити на противника та вхопити його за гортанку. Так само є і з народами завойовницькими.

Завойовницькі народи мають звичайно дуже широкі пляни свого завойовання, вони мають продумані шляхи, якими треба сусіда взяти в свої руки та раз сильним ударом, то знов продуманою тактикою гласкання його знеселити та вкінці пожерти.

Сотки різних способів продумують завойовницькі народи на знищення своїх сусідів. Саме тому, що ці народи є такі помислові та глядять в далечінь, вони виходять переможцями. Народи другі, смирні не вміють дивитися так широко і так далеко наперед. Вони не вміють пронизливо доглянути плянів хижацького сусіда, не видять власної небезпеки. Вони часто дають себе взяти на примани як риба на хробачка та падуть жертвою поневолення та довгі часи. Вони дістаються під спід, під лабети хижака.

Але і хижак не є всемогучій. Часто на нарід-хижака приходить другий сильніший хижак і тоді неодна жертва йому, хоч на якийсь часок, висмикнеться з рук. Вилічить хижак свої рани, прийде до себе і знов мусить століттями мучитися, щоб підпашену за той час жертву зїсти, уничтожити. Часом нарід хижак-завойовник зовсім ослабне та поволі призвичаїться їсти замісць мяса сіно і стає можливим до співжиття.

Деколи й на хижака прийде хвилевий занепад, хороба, революція, внутрішні неспокої. Тоді жертви вириваються на хвилину з рук хижака і стають на свої ноги, приходять до себе. Такою спосібсібністю була остання російська революція. Якщо розумні та далекоглядні ці жертви хижака, то потрафлять забезпечитися на довші літа. Колиж вони менше хитрі, знов йдуть на якусь примани та попадаюоь в лабети хижака на нові десятки а то й сотки літ. Слабша жертва так і загине, перестане істнувати як нарід, сильніша перетриває неодно лихоліття до нового припадку, що може трапитися і сильному хижакави народови. Пізнати, якими шляхами та від кого йшло поневолення України, є ціллю тих статей.

Український нарід та його хижацькі сусіди.

У своїй історії український нарід, сам собою мирний та спокійний, мав трьох головних сусідів завойовників, що ставали його зморою. Першим були азійські орди починаючи від вчасно історичних печенігів кінчаючи на кримських татарах та турках.

По азійських народах прийшла Польща, а по тім, по нинішний день Росія.

Азійські степові народи, перед татарами, були все слабші від українського народу, але сильно хижацькі. Кидалися на східні погранича України, гризли її, кусали та через це ослаблювали оборонну силу українського народу. Татари показалися сильнішими, тому завалили стару українську державу над Дніпром, а західно-українську державу так ослабили, що вона потім впала жертвою другого завойовника — Польщі.

Навіть при польськім володінні поселені татари на Кримі ще століттями кусали та гризли Україну з полудня. Народ забирали в ясир, край руйнували й не давали змоги організуватися українському народови до оборони проти Польщі.

Татари кримські, самі собою малий противник, стали особливою зморою, коли оперлися на протекцію та поміч другого азіята — турків. Недоля українського народу та його героїчна боротьба з турками та татарами оспівана в народніх думах. Турки та татари були тоді найгрізнішим сусідом хижаком українського народу. Тактика боротьби турків та татар проти України була

ОЛ. ЛУГОВИЙ. Права автора застережені.

В КІГТЯХ ДВОГОЛОВОГО ОРЛА

ПОВІСТЬ З ЧАСІВ ВЕЛИКОЇ ВІЙНИ

У двох частинах

(Перший том трильоґії „Огнем і Кровю")

76)

Про ґенерала Сабурова Паволоцький знає від Володченка. Обчисливши в умі всі переміни побоювався, що полку зовсім не пізнає, буде у ньому чужим і завадою нижчим ранґою старшинам. Про Серебренчукова ґенерал Чорний ще завважив, що полковник занадто обережний та нервовий, тому бриґадою по суті командує не він, а Кулінін-Мушка. Паволоцькому доведеться тимчасово командувати полком. Зо свого боку він повідомив Чорного, що їде нове дивізійне і корпусне начальство.

— А хто такі? — без особливого зацікавлення спитав Чорний. Паволоцький пояснив.

— Малорос і німець, до того ще з царської свити. З тої свити, Володимире Миколаєвичу, ґенерали розлазяться наче — вибачте за неестетичне порівнання, воші з жебрацького кожуха. Говорив колись з Ґіленшвидтом. Клопотун, не поганий танцюрист, ну, й акуратний, як усякий німець. Але командантови корпусу кінноти цих прикмет трохи малувато. — Чорний говорив це з якимсь подратуванням. — Щодо нашого безпосереднього начальника, ґенерала Володченка — знав його ще з академії. Правдивий хитрий малорос, з тих, що і в чистому степу потраплять за щось зачепитися. Не злий командант полку, — який з нього буде начдив[22]) побачимо... Щодо мене — я завжди волів чистих москвинів, татарів, німців, чим наших половинчатих малоросів. Не вгадаєш, на яку ногу ступати з ними...

— Що хитрий — мав нагоду пізнати і я. Але показався мені ніщо. Трохи може обережний...

— Все над міру... І хитрість і обережність, повірте мені. Що в ньому найгірше — так ота половинчатість. Коли ти хахол, українець, ну так і будь ним, не повісять ані не деґрадують же за походження. — Чорний дратувався ще більше. — Так ніж! Навіть заговорить часом по українськи, а все для того, щоб використати, спритно збудивши ваш кровний сентимент.

З посланцем надійшов Отаманенко. Зголосив, що доокола сугірки обсаджені сотнями під командою прапорщиків з командантури. Паволоцький відрекомендував його ґенералові не зовсім по формі, за те українською мовою. Хлопчина зачудувався, переконавшися, що й ґенерали не цураються говорити по українськи. Чорний[23]) радо погодився приділити Отаманенка в чернигівський полк й добитися на його перевід згоди від команди 78-мої пішої дивізії.

Нарано Паволоцький запасся від ґенерала Чорного писаним наказом встановити звязок з дивізією і з ним розпрощався. В супроводі трьох кінних ординарців, на запасних верхових конях з обозу, Паволоцький з Отаманенком вернулися у Раву здати командування збірним курінем. Командант міста не хотів про те чути, — писаний наказ старшого від нього ранґою примусив згодитися. Розсталися приязно, хоча полковник бідкався, натякав, що ось здається толковий старшина, а самохіть лізе вовкови в пащу, замісць корисно працювати над забезпеченням залізнодорожного вузла.

Через пів години проїздили село, що в ньому ночував колись чернигівський полк перед маршем на Туринку. Війська в селі не було, на перший погляд нічого в селі не змінилося. Заїхали на подвіря обійстя, де Паволоцький ночував. З хати вийшов старий селянин, видно заклопотаний відвідинами, і зовсім не знайомий. Охоче розповів на розпити про попередних господинь, переконавшися, що від їздців йому нічого не загрожує. Вахмістр Волосенко обітцянки доконав, забрав всіх у Кивіщину, а старий доглядав господарства своєї сестри, як пояснив, бо його хата ще на весні згоріла.

Поїхали далі. Відпічнувши за ніч коні тьопали бадьоро. Отаманенко виривався наперед, ґальопував, скакав через рови. Хлопець справді зїдив зовсім не погано, але не довіряв свойому умінню. Паволоцький заспокоїв його, що сорому перед старшинами йому не буде, бо їздить зовсім добре; трохи може не по уставному, однак навикне.

З високорівні розстелився вид на десятки верств. Поприг шлях виднілися великі села, мало що не сполучені в одно. Десь не десь попадалися невеликі гаї, великі будівлі фільварків; — галицька тіснота в мініятурі.... Попадалися скрізь на роздорожжах і перехрестках високі деревляні хрести з розпяттями й образами, часом обіч фіґури католицьких зразків, кулями подіравлені... Хрести виднілися й серед дозріваючого збіжжа. Отаманенко задеклямував:

— Всюди хрести... О, край проклятий. Куди ні глянь, то всюди Бог розпятий.

— Ого! Ви імпровізуєте? Надзвичайно влучні слова! — похвалив Паволоцький.

— Це не імпровізація, пане полковнику, — скромно озвався Отаманенко. — Це уривок з поезії галицького поета, чи письменника властивіше Маковея.

Маковея?... Чув чи мабуть читав про нього згадку у „Київській Старині". Чи доводилося читати будьяк його праці, не пригадую... Здається ні.., Глибоко продумані і влучні ці його слова... Видно людина боліла над долею свого народу.

(Дальше буде).

22) Начдив — військове скорочення — начальник дивізії.

23) Ген. штабу ґенерал-хорунжий Чорний, здається одинокий ґенерал російської армії, що не був за всю війну підвищений ранґою ні разу, очевидно за українофільство. Згинув у революційному вирі. Полковник артилерії української армії Сергій Чорний — це здається його брат, чи кузин, бо назвище Чорний дуже рідке.

РІК ЮВИЛЕЙНОЇ КАМПАНІЇ ЗА ПРИЄДНУВАННЯ НОВИХ ЧЛЕНІВ З ПРИВОДУ 50-ЛІТТЯ У. Н. СОЮЗУ ЗАКІНЧИТЬСЯ З ДНЕМ 30-го ГРУДНЯ 1944. ТИМСАМИМ ОСТАЄТЬСЯ ВЖЕ ТІЛЬКИ **53** ДНІ ДО ЗАКІНЧЕННЯ ЦЕЇ КАМПАНІЇ. ЧИ ВАШ ВІДДІЛ СПОВНИВ УЖЕ СВІЙ ОБОВЯЗОК СУПРОТИ БАТЬКА-СОЮЗУ В ЦЬОМУ РОЦІ ЙОГО ЗОЛОТОГО ЮВИЛЕЮ? ЧИ ПРИДБАВ УЖЕ ВАШ ВІДДІЛ ДЛЯ СОЮЗУ ПРИНАЙМНІ ТЕ ЧИСЛО ЧЛЕНІВ, ЯКЕ БУЛО ВАМ ПРИЗНАЧЕНЕ? ЯКЩО НІ, ТОДІ СПОВНІТЬ ЦЕЙ ОБОВЯЗОК ІЩЕ ДО КІНЦЯ РОКУ! ДІСТАНЬТЕ ПРИЗНАЧЕНЕ ЧИСЛО НОВИХ ЧЛЕНІВ ОБОВЯЗКОВО, КОНЕЧНО! НЕ ДОПУСТІТЬ ДО ТОГО, ЩОБ У СПИСІ ЮВИЛЕЙНИХ СОЮЗОВИХ ПРАЦІВНИКІВ БРАКУВАЛО ВАШОГО ВІДДІЛУ!

Лемківщина перед сто роками

VIII.

Деякі народні звичаї й обичаї.

Варто дещо сказати про лемківські народні звичаї й обичаї. Між лемками нема деяких загально народних звичаїв, та забав, як от нема великодних гагілок. Перший день Великодня обходять лемки зовсім спокійно і то лише в родиннім кружку, без гостей". В цім дні всі спочивають і я хочу спокій мати" — каже лемко. Другого й третього дня вже веселіще на селі: Ідуть одні до одних на гостину, обдаровують себе писанками, співають, обливаються водою навіть насильно. В інші свята також нема народніх забав.

Святочно обходять лемки храмові „празники". Перед празником іде на чужі села до кревних та знайомих „просатар", який запрошує на празник. Прошені й непрошені гості прибувають до церкви, а по Службі Божій беруть їх кревні й свояки до себе на гостину. Запрошені мусять прийти на гостину; коли ж нема родини, то йдуть до знайомих або до „нанашка"*).

Коли є празник на селі, то про нього чути далеко. В цілому селі чути пісні. Звичайно, коли підопють собі, то не зриваються до бійки, а співають що сили. Празник без горівки не обійдеться. Господар не пустить гостей домів скоро, бо затримує їх на „попразниче", а не рідко і на третій день вони ще зістаються. Випивши остаточно на здоровля господаря та господині тоді пускаються домів, співаючи. Коли на празник приходять хлопці й дівчата, то вони ще того самого дня вертаються домів. Лише ті, що з батьками прийшли, можуть лишитися на другий день.

При празниках як і при інших святах, буває в селі музика. Музика складається з одного або двох гудаків (музикантів) на гуслях (скрипках) і одного на басі. По селах бувають свої музиканти, але по найбільше грають цигани. Танцюють козака, коломийку, польку, штейнера, мадяра, але народнім танком у лемків є „обертак". Це дуже простий і легкий танок: Іде пара за парою, стають при музиці, парубок співає якусь пісню, а потім пари обертаються в один і другий бік.

Весело обходять також і хрестини. Велика радість у лемка, коли прийде на світ перша дитина, а ще більша, як це хлопець. Багатші беруть ще й музику на хрестини, але забава не буває загальна, лише для родини й кумів. Приявний на хрестинах дяк, тому, що письменний, виголошує коротку промову, а потім просить дарів для новородка „хто що може, по талярові". Коли збірку передав господареви, дякує гостям в імені господаря, а потім кожний кум і кума мають випити „за здоровля", при чім знову дають дари кожний окремо.

На випадок смерти в родині є окремі обичаї в лемків. Жінки на знак жалоби здіймають з шиї коралі і в часі похорону перевішують через голову хустки йдуть за трумною та оплакують небіжчика. Мужчини не заводять, але мовчать або потиху плачуть. Негайно по похоронах, а часом у триднину або за тиждень, відбувають поминки, потім винос а за рік річні поминки, котрі називають „обідом". По Службі Божій і по парастасі у церкві ідуть на обід до дому померлого, де правильно повинен бути і священик. До обіду засідають наперед мужчини, а як вони відійдуть, засідають жінки, а як вони покінчать, щойно тоді приходить родина. На столі світиться воскова свічка, застромлена в хлібі. На столі виливається із свічки хрест, який ще довго нагадує поминки. — За малими дітьми поминок не справляють, лише малу гостину для людей, що вийшли з церкви. Цю гостину називають „погребини".

Бувають і межи лемками вечерниці. В одній хаті сходяться з кужілками дівчата, а з ними і парубки. Часом приходять і замужні жінки з сусідства. Тоді всі співають, і повідають собі „приповідки", тобто байки. Старші люди розповідають про свої пригоди з часів молодости. Розповідають собі передання про татар, як то люди перед ними по лісах та печерах ховалися, та про чудесні способи ратунку перед ними. Як де є яка могила або копець чи фоса, то до неї привязані різні оповідання. Урльопники та вислужені вояки оповідають про те, що переживали при війську та що бачили в чужих краях. Отже такі вечерниці це школа бувальщин і традиції народньої. Пянства на вечерницях нема і вони не шкідливі, бо відбуваються лише в сусідстві і в присутности старших домашних.

(В дальшій частині буде мова про відносини в громаді).

*) „Нанашка" в засаді це хресний батько і мати, або як на долах кажуть „кум". Одначе це слово має теж і дальше значіння, бо і сестру чи брата та їх дітей кличуть „нанашка".

АДРЕСА КОМІТЕТУ УКРАЇНЦІВ КАНАДИ:
UKRAINIAN CANADIAN COMMITTEE,
711 McIntyre Building,
Winnipeg, Manitoba, CANADA

проста та нескомплікована. Йшло їм про фізичне винищення України, без — цілі захопити українську землю та на ній усадовитися. Хотіли тільки якнайбільше невільників забрати з України та як найбільше багатств зрабувати і тим самому жити. Століття 15-те та 16-те було найбільшою зморою збоку турків та татар.

Нинішна Росія, себто тогочасна Московщина, була ще тоді слабою державою, далекою від України, тому і не була ніяким ворогом України. Навпаки, не надто часто, але від часу до часу, ставала навіть союзником України в боротьбі з татарами та турками.

Проти татарського нищення український нарід потрафив сам оборонитися. Він витворив власну народну козацьку армію, яка спинила сильно татарські, а згодом й турецькі набіги та забезпечила сяк так Україну з полудня.

Але саме тоді виростає друга сила на заході України — Польща, що впродовж двіста літ стає найгрізнішим ворогом українського народу. Татари, а згодом турки, ослабли, стали поволи добрим сусідом українського народу, а вкінці навіть найкращим приятелем. Кримські татари як політична одиниця перестали зовсім існувати, але Туреччина остала і від більше ніж двіста літ стала найкращим сусідом українського народу. Ніякий другий нарід в сусідстві України не є так животно заінтересований в повстанню самостійної української держави, як саме Туреччина. Вона одинока в світі привитала з ентузіязмом повстання самостійної України. Ось так, як бачимо, давний ворог України став її найкращим приятелем.

(Продовження буде).

КОМУНІКАТ УКРАЇНСЬКО-АМЕРИКАНСЬКОГО ДОПОМОГОВОГО КОМІТЕТУ

ЯК ВЕСТИ ПРАЦЮ НА МІСЦЯХ?

Відповідь на це дали слідуючі:

Куртіс Бей, Мд.

Заходом відділів У. Н. Союзу 81, 55, 290 зібрано на святі з нагоди 50-літнього Ювилею нашої організації, яке відбулось у нас 13. серпня б. р. суму $233.72, яку пересилаємо як вкладку відділів та жертву громадянства на поміч нашим жертвам війни. Працю продовжуємо та бажаємо найкращих успіхів в цій відповідальній народній праці.

Андрій Блауцяк, касієр.

Куртіс Бей, Мд.

Відділ 81 У. Н. Союзу засилає жертву перших спомагаючих членів нашого відділу в сумі $45. Члени, які вже стали спомагаючими членами Допомогового Комітету, бажають Вам великого успіху в праці, а ті члени, котрі ще не заплатили свої складки, нехай не зволікають на пізніше, а то може бути запізно і буде нам всім сором звати себе українцями. Старайможся як один вступити в члени Допомогового Комітету, бо тільки зєдинені досягнемо наміченої цілі.

Андрій Бауцяк,
секр. 81 від. У. Н. С.

Куртіс Бей, Мд.

Просимо приняти нашу жертву в сумі $25 на допомогу нашим жертвам війни та бажаємо повного успіху у цій великій народній праці. Сума представляє членську вкладку Сест. П. Діви Марії, 290 від. У. Н. С. та вкладки п-ні Варвари Шандровської, Анни Хімняк та Михаліни Новаковської.

В. Шандровська, предс.,
Мих. Новаковська, секр.

Дітройт, Міш.

На зборах 26 відділу Союзу Українок Америки, дня 20 жовтня б. р. рішено одноголосно стати членами У. А. Допомогового Комітету. Делегаткою обрано п-ню Катерину Хомяк. В тім листі залучено чек на суму $35, а це вкладку від відділу та спомагаючих членок.

Бажаємо найкращих успіхів в такому визначному розпочатому ділі.

За 26. від. С. У. А.:
А. Кат. Хомяк, секр.

Лудлов, Масс.

В залученню пересилаю членську вкладку 243 відділу У. Н. Союзу та вкладку спомагаючих членів, разом суму $35. Працю продовжуємо.

Макар Пукіш.

Шікаго, Ілл.

В залученню засилаю вкладки спомагаючих членів У. А. Допомогового Комітету та бажаю повного успіху. Працю продовжуємо.

Е. Команишин, секр.
55 від. Провидіння.

Еймайра, Н. Й.

В залученні пересилаю 10 долярів, як мою особисту вкладку до нашого власного Українсько - Американського Доомогового Комітету, щоби як найскорше помогти нашому нещасному народови. Пять літ війни знищили наших людей! Вони в голоді і холоді, ограблені, поневіряні, без даху над головою ждуть нашої помочі! А ми, як зачуваємо від людей, вже ведемо свари, знова видвигаємо свої особисті амбіції і замісць ставати членами нашої власної допомогової інституції та її піддержувати, якісь люди висилають листи по громадах та бентежать наших людей. Чи ці наші недолюдки забули вже на терпіння нашого народу? Покажім, що ми організована громада та всі як один ставаймо в ряди нашої організації — Українсько-Американського Допомогового Комітету!

Т. Котур.

Елмгерст, Н. Й.

At regular business meeting held on October 13th, the members of the Friendly Circle, Branch No. 435 of the Ukrainian National Association, voted unanimously that their lodge become a member of the Ukrainian American Relief Committee. The membership fee of $10.00 is enclosed herewith.

Our Lodge is composed of American-born members of Ukrainian descent, who, although far removed physically from the homeland of their parents, spiritually feel a closeness to the grave situation confronting its people as a result of the destructive forces of war.

Although our group is small numerically, we hope that other younger generation groups have taken similar action, so that pooled together, the efforts of the younger people will bear comparison to those of the older generation.

Respectfully yours,
Stephen Kurlak, Sec'y

Балтімор, Мд.

В залученню пересилаю чек на 50 дол., як членську вкладку від членів 320 від. У. Н. Союзу та бажаю Вам повного успіху в праці. Наша громада з Вами.

Бог помагай Вашій праці.

Г. Шульга, секр.

Хто слідуючий?

Усі ставаймо членами Українського Американського Допомогового Комітету та засилаймо свою вкладку до:

UKRAINIAN AMERICAN RELIEF COMMITTEE
847 N. FRANKLIN STREET,
PHILADELPHIA 23, PA.

ЧИТАЙТЕ УКРАЇНСЬКІ КНИЖКИ І ГАЗЕТИ БО ЧАСТЕ ЧИТАННЯ ВЕДЕ ДО ПРОСВІТИ. А ПРОСВІТА — ЦЕ СИЛА

З ЖИТТЯ ГРОМАД І ОРГАНІЗАЦІЙ

ДІТРОЙТ, МИШ.

Концерт в память Миколи Лисенка.

Українська Федерація в Мишеген видала відозву, якою закликає громадянство взяти участь в пошануванню 102-гої річниці народження Миколи Лисенка, найбільшого українського композитора. Ближче про програму святочного концерту, з виступами хорів, визначних артистів і бесідників, а який відбудеться цього місяця, буде подане в оголошенях.

Микола Лисенко

У відозві читаємо, між іншим, таке:

„Подібно, як Тарас Шевченко, який займає перше місце серед українського народу, як його геній і найбільший поет, так і Микола Лисенко займає перше місце серед українського музичного світу. Він є батьком української пісні та музики. Ці чудові наші пісні й музичні твори, які чуєте на українських концертах і щоденно на українських радіо програмах, в більшості походять з під пера або з зборів нашого великого композитора Миколи Лисенка. Лисенко є знаний, як найбільший український композитор серед світових композиторів та шанований чужими.

„На концерті мав бути присутний та дириґувати злученими хорами наш великий маєстро Олександер Кошиць, одкак неумолима смерть забрала Його з поміж нас якраз перед самим концертом. Заступить його однак своєю присутністю на концерті його дорога дружина пані Тетяна Кошиць. Дохід з цього концерту був призначений для покійного д-ра Олександра Кошиця на піддержку його старечих літ і здоровля, а тепер буде вручений його дружині для піддержання її життя а може й видання невиданих ще творів покійного Кошиця".

Українсько-Американський Допомоговий Комітет.

Всі запити слати на адресу:
UKRAINIAN AMERICAN RELIEF COMMITTEE
847 N. FRANKLIN STREET
PHILADELPHIA 23, PA.

Що писала "Свобода" тому 40 років?

27. жовтня 1904.

ЛИСТ ЗІ СТАРОГО КРАЮ.

Допис з 4. жовтня, підписаний буквами М. Л. (треба догадуватися, що це звісний український журналіст Михайло Лозинський — ред.), поміщує такі вісти: — В липни відбувся у Львові перший зїзд українського учительства Галичини й Буковини. Зїзд випав гарно і щодо числа учасників і щодо перебігу та висліду нарад. Учителі зорґанізувалися в цілі оборони своїх станових інтересів, головно для оборони перед кривдами, яких учителі дізнають за свою національну приналежність. На зїзді заложено станове учительське товариство і рішено приняти тижневик „Промінь" за учительський орґан. „Учитель", орґан Українського Педагогічного Товариства має бути науковим органом українського учительства. — Страйк нафтових робітників у Бориславі, між котрими є багато українців, вийшов на користь робітників. Вони дістали підвишку платні і ліпші умовини праці. — Дня 30. вересня зібрався на наради Галицький Сойм, до якого поновно вступили українські посли, які виступили з цього сойму. До клюбу українських послів приняли також о. Ефиновича, москвофіла, вибраного на місце Олександра Барвінського в брідськім повіті. Кажуть, що до Клюбу мають бути приняті Глиджук і Охримович, які не робили сецесії. З клюбом має досить клопотів провідник д-р Е. Олесницький. бо лише він, а з ним і д-р Могильницький, о. Богачевський. Старух, Гурик та Остапчук, а від біди і д-р Король (москвофіл) спосібні до праці, а решта сама збиранина...

— На Україні під російським царатом українські революційні партії розвинули живу діяльність з нагоди російсько-японської війни. На війні, між іншими, пропав українець Евген Деґен, один з ліпших публіцистів, що містив свої статті в Літературно-Науковім Вістнику.

УКРАЇНСЬКА ҐАЗЕТА В КАНАДІ.

Останне число (четверте) канадійської ґазети „Слово" представляється так: Всього задрукованого паперу є 792 цалі. З того 513 цалів, себто майже дві третих ґазети, займають оголошення консервативної партії і бизнесові оголошення, а лише 279 цалів займають такі справи: Російсько-японська війна; новинки; смішне; передрук „Драма на селі" і т. п.

РОСІЙСЬКИЙ ЄПИСКОП ГОЛОСИВ ПРОПОВІДИ ПО УКРАЇНСЬКИ.

Пише ґазета „Свет", що єпископ Амвросій виголосив кілька проповідей по українськи. Чи то тим самим уже знесено указ із 1876. р., який забороняє українську мову? А коли мимо існування цього указу навіть єпископ зважився прилюдно говорити по українськи, то чи це не доказ, що цей указ дурний і несправедливий і що треба його якнайскорше усунути?

ЛИСТУВАННЯ РЕДАКЦІЇ

Союзовець, Трентон, Н. Дж. — Це все правда, що Ви написали. Знаємо про це теж і з інших джерел, чому застій в праці. Та проте не треба піддаватись і таки пробувати щось робити, бо ті перешкоди не вічні. Згодом люди пізнають, чия правда.

о. П. Б. — Дякуємо за добрі новини по успіхи з продажу українських книжок в англійській мові. Добре булоб описати, хто купує і хто їх читає, а як читає, то яка в кого думка про ці книжки. Усе це помагає в кампанії, яку мусимо поширювати не ради якогось „бизнесу", бо його нема, але ради того, щоб поширювати знання про Україну. Ми бажалиб братись за ще інші видання, але є тисячі книжок на складі й їх треба збути хоч на половину.

КУПУЙТЕ ВОЄННІ БОНДИ!

ЖЕРТВИ НА ПРАЦЮ УКРАЇНСЬКОГО КОНҐРЕСОВОГО КОМІТЕТУ

На цілі Конґресового Комітету зложили: Григорій Левуш з Елмайра, Н. Й. $5; Василь Федерко з Олифант, Па., $5; Ювилейний Комітет Відділів У. Н. Союзу з Олифант, Па., $10.

Nathan B. Kogan

Nathan B. Kogan, Chairman Foreign Language Division, said today: Senator Wagner emerges during this last week of the campaign as a certain winner. His opponent has failed completely to sway the love and esteem of the population for the great humanitarian who had done so much for the common man.
or.

ОСТОРОЖНО! ЦЕ ВОРОЖЕ МІСТО! — Бачимо, як біжать британійські піхотинці, ввійшовши в щойно здобуте голяндське місто, в якому залишились німецькі снайпери і чатують на життя тих, що прийшли проганяти окупантів.

Коломан Міксат.

СТАРИЙ ШВЕЦЬ

Моє сумдіння не малоб спокою, якби я не оповів про одні відвідини у Степана Фільчика, які з нагоди свого побуту дома я зробив зі своїм приятелем. При тім я переконався, що старий Фільчик, який від дитячих літ залишився у моїй памяті, не лише видумана особа, як її письменники описують, але таки справді живий старий швець, що платив 22 золотих данини та 6 золотих податку, який у поземельній книзі записаний як власник хатини та інших нерухомостей.

Був це лінивий хлопище, що вічно нарікав саме через тих 22 і 6 золотих. Говорив, що земля від часів революції не родить нічо доброго і що від того часу, коли коні москалів потоптали її, вона начеб перевернулася. А також і ремесло зле йде, ледви можна з нього вижити.

Ремесло йшло би, якби сам Фільчик хотів.

Його мала хатина стояла посередині села. У дворі був колодязь, але без журавля та огорожі, тільки обложений камінцям, так, що людині треба було сильно нагнутися, щоб відром набрати з нього води. Тісно біля колодязя чорніла купа сміття. Тут лежало і зростало те, що Фільчик за 50 років кинув з хати — порох і бруд, кусники шкіри, старі малі та великі черевики.

Він сам „божеський швець", лежав у кімнаті на нерівнім ліжку й курив, а коли ми ввійшли, він неприязно поглянув на нас.

— Чи ви, дядьку Фільчику, знаєте ще мене?

Його сива голова після цього питання розколихалася.

— Безперечно... безперечно... — пригадував, а рукою гладив собі чоло й бороду, найменше тиждень неголену. Волосся під пальцями просто скрипіло, — так, так, гм... але звідки?.. Ага, вже знаю...

Його обличчя нагло від радости прояснилось: — Дідько його побери, таж це наш молодий панич, — це мені подобається!

— Не бачив я вас давно вже, дядьку Фільчик; тут — мій приятель, маляр із Будапешту.

— Фільчик зморщив чоло і з острахом поглянув на черевики саме представленого гостя (не любив, коли приносили йому працю) та як помітив, що вони в добрім стані, на чолі зморшки розбіглись. — Тішить мене, що ви прийшли, — сказав і рукавом бистро витер крісло.

— Що робите дядьку і як маєтесь?

— Та оттак собі, мушу матись добре, хоча властиво старому чоловікові ніколи добре не ведеться. Гостець ламає мене в руках і ногах, а інколи він мене так коле, що аж кричу. Притім не маю нікого, ані навіть служки, щоб в таких хвилинах я міг вилляти на неї свою злість.

— А чи ремесло йде зле?

— Воно знищить мене, цілковито знищить. Не дають мені спокою, а даю вам слово, що ремесло нічого не приносить. Як часто кричу на них: Чи не можете носити свої знищені драпаки кудись інде? Чи нема на світі іншого шевця, що ви завше тільки мені їх під ніс пхаєте? Але це все намарно! Взяли мене на приміт, а коли принесуть мені працю на мою голову, не залишається ніщо інше, як її приняти. Колиб я її не взяв, говорили би, що я покинув ремесло. А це булоб ганьба для мене! Ненавиджу людей, паничу, ненавиджу, але і через те шию їм черевики! Чи це не злоба долі?

— Та так, але чи знаєте, за чим я прийшов до вас?

— Мабуть чи не... — сказав настрашений і крадьки кинув оком на мої черевики.

— Мій приятель хоче вас тут нарисувати для себе.

— Мене? — усміхнувся й погладив свої сіді вуса. — Справді?

— Цілком поважно, — потвердив мій товариш чемно.

— Хочемо вас видрукувати в одній книзі.

— В книзі, а на що? Панове, ви робите собі з мене жарти!

— Мусить це бути, дядьку Фільчику. Одягніться та терпеливо сидіть тільки пів години, поки вас не нарисують.

Фільчик пошкрябався за вухом: — Ох, це погана річ. Я бажав би бути за горами. Це вже не для мене, ґе-ге!

І глянув на мене з таким безнадійним виразом обличчя, що я ледви стримався від сміху.

— Не будьте твердолобі, дядьку! Ми скоріше відсі не відійдемо. Візьміть скоро на себе кожух!

— Я? кожух? Тепер в ці гарячі дні? Діти будуть сміятися з мене...

— Кожух — це головна річ!

— Ага, вже знаю — ви хочете намалювати той [illegible] кожух — але де я його маю?...

Сумно склонив голову та його очі блукали по кімнаті, мабуть бачили той старий кожух в уяві. „Кожний кожух добрий", — додав я.

Пронизливо поглянув на мене, начеб з мого обличчя хотів вичитати причину нашого дивного бажання. Потім задумано почав проходжуватись по кімнаті, вимахуючи у лівій руці мішком тютюну.

— Коли це мусить бути, тоді в імя Боже, нехай буде! І цьому підпорядкуюсь, але роблю це тільки для вас. Ваш батько був мій добрим господарем. Отже, прошу, зачинайте!

Зняв кожух з темною лямівкою, що висів в кутку за дверми, кинув на себе і покірний долі сів на стілець біля вікна, де було краще світло.

Приятель отворив записник і почав увіковічнювати велике кістляве обличчя. Фільчик сидів непорушно, ані поту, що рясно стікав йому з чола, не витирав, бо було гаряче (було це серед літа, а дотого ще у кожусі!), відтак голова його повільно падала і повіки закрились... сон запанував ним.

По добрій годині пробудив його голос маляра: — Вже готове, пане Фільчик!

Я з цікавости побіг до маляра і хоч це був тільки шкіц, я пізнав старого дуже добре, особливо вираз його очей був знаменитий.

— Виглядаєте наче державний муж, дядьку Фільчик.

— Ну — де властиво подівся?... — бурмотів собі під носом, приступаючи до засувки стола.

— Що? Ви не хочете ані поглянути на себе?

— Ні, нізащо у світі! Я цілий рік ані разу не подивлюся до дзеркала. Сховайте собі тільки той ваш протокол пане!

А коли це говорив, перекидав у [illegible] ножами, голками, дротами та ременями. — Хе-хе-хе! — ну, ачей червяки не поточили його — чи може ворони його схопили? Де це ти подівся? — Ага, ти тут, ти псяче вухо!

Витягнув пальцями срібний гріш і приступаючи до маляра, хотів дати йому в руки. Цей сміявся й ховав перед старим руки. — Алеж що ви робите, дядьку Фільчик? Таж ми маємо дякувати вам!

— Ну, гаразд — бурмотів — але я знаю, як це випадає...

І був так у цьому переконаний, що це на дворі старався силоміць всунути малярові гроші — а я побився би об заклад, що це були його останні гроші!

З мадярської мови переклав: **Ф. Беркут.**

ВІДНОВИЛИ ТОРГОВЛЮ ШКІЛЬНИМИ АВТОБУСАМИ.

ВАШИНГТОН. — Бюро Оборонної Транспортації оголосило, що від 15 жовтня вже можна продавати і купувати шкільні автобуси з другої руки. Можна вже торгувати й іншими річами з обсягу місцевої транспортації, які до тепер були заморожені, як трамваї, пасажерові троки, пороми, лодки, тощо — (OBI).

АДРЕСА СОЮЗУ УКРАЇНСЬКИХ КАНАДІЙСЬКИХ ВОЯКІВ У ЛОНДОНІ:

UKRAINIAN CANADIAN SERVICEMEN'S ASSOCIATION
The Vicarage, 218 Sussex Gardens
Paddington, London W. 2, ENGLAND.

ЗБОРИ ВІДДІЛІВ У. Н. СОЮЗУ

ФІЛЯДЕЛЬФІЯ, ПА. — Місячні збори Бр. св. Василія, від. 339, відбудуться в суботу, 11. листопаду, в год. 7. ввечір, в домі Громади, 3322 Н. Лаврес ул. Приявність всіх членів конечна. — За уряд: І. Сорока ст., предс.; І. Сорока, мол., кас.; А. Хромяк, секр., 3409 N. 3rd St., Phila 40. Pa.

ҐЕРИ, ІНД. — повідомляємо всіх членів відділу 100, що місячні збори будуть відбуватися кожного місяця в другу неділю по першім. Наступні збори відбудуться в неділю, 12. листопаду, в 2. годині попол. в International Institute, 321 W. 15th Ave. Обовязком є кожного члена прийти на збори, бо справа дуже важна. — Заряд відділу 100.

РОВЕЙ, Н. ДЖ. — Місячні збори Тов. Згода, від. 294, відбудуться 11. листопаду, в гали де все, в год. 8. ввечір. Просимо членів прийти на означений час. — За уряд: І. Король, предс.; Д. Ґуминюк, кас.; Я. Салій, секр.

МЕНВІЛ, Н. ДЖ. — Збори Тов. ім. Т. Шевченка, від. 349, відбудуться 12. листопаду, в 2. годині, в Набожинського. Просимо членів прийти на збори в означений час. — І. Шеґера, предс.; Д. Федина, кас.; Н. Лісний, секр.

ФІЛЯДЕЛЬФІЯ, ПА. — Повідомляємо, що збори Тов. Мир, від. 324, відбудуться в суботу ввечір, 11. листопаду, в домі Укр. Громади при 23. і Бравн. Багато наших членів можуть записати нових членів до У. Н. Союзу, а тим самим заробити собі екстра грошей. Цікаві дістануть аплікації у секретаря в неділю. П. Бучко знова заступить секретаря, але зверніть увагу, що він занятий в бизнесі і треба бути на час. — О. Горохівський, предс.; П. Максимович, кас.; М. Туркот, секр.

ШІКАҐО, ІЛЛ. — Бр. св. Юрія, від. 379, повідомляє всіх своїх членів, що місячні збори відбудуться 12. листопаду, в год. 12:30 попол., в Домі Відділів, 845 Н. Вестерн Еве. Просимо членів прийти на збори, бо маємо дуже важні спарви. Довгуючі члени, коли не виповнять своїх місячних вкладок, будуть суспендовані. — За уряд: Г. Бобик, предс.; М. Фединський, кас.; В. Пилипів, секр.

МОНЕСЕН, ПА. — Місячні збори Бр. св. Ап. Петра і Павла, від. 338, відбудуться 12. листопаду, в год. 2. попол., в українській гали, на 2. вул., 213 Скунмекер Еве. Просимо довгуючих членів вирівнати свої довги цего року. — За уряд: І. Даль, предс.; П. Янковський, кас.; М. Куць, секр.

ДІТРОЙТ, МІШ. — Тов. ім. Івана Франка, від. 146, повідомляє членів, що місячні збори відбудуться в неділю, 12. листопаду, в год. 1. попол., в У. А. О., 2965 Карпендер ул. — П. Андрушків, секр.

ТАМАСТОН, КОНН. — Тов. Українська Січ, від. 421, відбуде збори 11. листопаду, в 8. годині ввечір, в українській гали на Проспект ул. Просимо всіх членів прийти на збори. — За уряд: А. Береза, предс.; М. Шипінька, кас.; Ф. Чесьнік, секр.

ГАМТРАМК, МІШ. — Повідомляємо всіх членів і членниць, що збори Тов. ім. Маркіяна Шашкевича, від. 94, відбудуться в неділю, 12. листопаду, в 1:30 пополудні, в У. Д. Клюбі, 2376 Ґрейлінґ Стр. Просимо всіх членів і членниць прийти на збори, бо є важні справи до обговорення Також просимо довгуючих членів заплатити свій довг сего місяця, щоб не переносити на наступний рік. — В. Бодруґ, рек. секр.

КЛИФТОН, Н. ДЖ. — Збори Тов. Укр. Січ, від. 182, відбудуться в неділю, 12. листопаду, в год. 3. пополудні, в гали парохіяльній, 45-47 Ґовп Еве., Пасейк. На порядку нарад є Тов. справи до полагодження, тому обовязком кожного члена є прийти на збри. Двгуючих членів взиваємо вирівнати свій довг, бо інакше будуть суспендовані. — О. Боднарчук, предс.; Г. Яськів, секр.

ПОСМЕРТНІ ЗГАДКИ

Дня 1. жовтня 1944 р. помер у 73. році життя
МИХАЙЛО БУДОВАНЕЦЬ,
член від. 102 У. Н. Союзу в Клівленд, О.

Покійний походив зо села Березовиця, повіт Тернопіль, Галичина. Вступив до У. Н. Союзу в 1913. році. Полишив у смутку сина Еміля і дочку Ксеню.

Похорон відбувся 4. жовтня в українській катол. церкві. Тіло спочиває на церковнім цвинтарі.
В. Й. П.! Д. Шмагала, секр.

Дня 15. жовтня 1944 р. помер у 75. році життя
СЕМЕН БРУНАРСЬКИЙ,
член від. 102 У. Н. Союзу в Клівленд, О.

Покійний походив зо села Тилич, повіт Новий Санч, Галичина. Вступив до У. Н. Союзу в 1905. році, був активним членом, давніше був секретарем відділу. Полишив у смутку діти: Івана Параню, Михайла, Анну, Теодора, Павла, Еміля і снуки.

Похорон відбувся 18. жовтня в українській катол. церкві. Тіло спочиває на церковнім цвинтари.
В. Й. П.! Д. Шмагала, секр.

ПОВІДОМЛЕННЯ

Отсим повідомляємо урядників відділів У. Н. Союзу, що організатор А. Маланчук працює тепер над організуванням нових членів в окрузі міста Ню Йорку і його адреса є така:

A. MALANCHUK
c/o Mid-Park Hotel
14 Irvington Place New York 3, N. Y.

ТАРЗАН, ч. 1069. Осторога.

„Арештуйте його!" — закликав Джонатан Вакер, показуючи на Тарзана. „Він схопив мою внучку".

„Ми саме вас беремо під арешт" — заявив провідник. „Ми довідалися, яку ролю ви грали в тім нещастю".

Тоді провідник звернувся до Тарзана: „Не знаємо, як вам дякувати за те, що ви нас виратували з тої біди".

„Та найбільшою загрозою є всетаки ґорилі" — відповів поважно Тарзан. — „Це вони вкрали внучку Вакера".